RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak 338/85 *

I — De feiten en het procesverloop

1. De gemeenschapsregeling inzake het gemeenschappelijk landbouwbeleid omvat bepalingen over de aanpassing van bedragen die vooraf zijn vastgesteld, welke onder meer te vinden zijn in de volgende twee verordeningen.

a) Verordening nr. 1134/68 van de Raad van 30 juli 1968 houdende vaststelling van de regels voor de toepassing van verordening (EEG) nr. 653/68 betreffende de voorwaarden voor wijziging van de waarde van de voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid gebruikte rekeneenheid (PB 1968, L 188, blz. 1) heeft het oog op het geval van wijziging van de verhouding tussen de pariteit van de munteenheid van een Lid-Staat en de waarde van de rekeneenheid. Dienaangaande bepaalt artikel 4, lid 1 van deze verordening:

„In geval van wijziging van de verhouding tussen de partiteit van de munteenheid van een Lid-Staat en de waarde van de rekeneenheid, gaat de betrokken Lid-Staat, met gebruikmaking van de nieuwe verhouding en onverminderd de toepassing van artikel 1, lid 2, over tot aanpassing van de volgende bedragen welke in rekeneenheden zijn vastgesteld, voor zover zij in de nationale munteenheid voorkomen in de documenten, titels of certificaten, opgesteld voor de toepassing van het gemeenschappelijk landbouwbeleid of de bijzondere regelingen voor het handelsverkeer van goederen, verkregen door verwerking van landbouwprodukten:

a) de bedragen die vooraf zijn vastgesteld voor een na de wijziging van bedoelde verhouding nog tot stand te brengen transactie of gedeelte van een transactie;

b) ...

Elke belanghebbende die voor een bepaalde transactie een vaststelling vooraf heeft bewerkstelligd, verkrijgt echter door middel van een schriftelijke verzoek, dat binnen een termijn van dertig dagen volgende op de dag van inwerkingtreding van de maatregelen waarbij de aangepaste bedragen worden vastgesteld, in het bezit van het bevoegde orgaan moet komen, annulering van de vaststelling vooraf en van het ten blijke daarvan opgestelde certificaat of stuk."

b) Verordening nr. 1160/82 tot invoering van de vaststelling vooraf van monetair compenserende bedragen (PB 1982, L 134, blz. 22) behelst de voorwaarden waaronder monetair compenserende bedragen (hierna: mcb's) vooraf kunnen worden vastgesteld. Dienaangaande bepaalt zij in artikel 6, lid 1:

„Het monetaire compenserende bedrag dat geldt op de dag van indiening van de aanvraag om vaststelling vooraf van het monetaire compenserende bedrag is van toepassing op transacties verricht tijdens de geldigheidsduur van het certificaat."

Ingevolge artikel 7, lid 1, van deze verordening worden

„vooraf vastgestelde monetair compenserende bedragen echter aangepast, indien een nieuwe representatieve koers van kracht wordt, waartoe reeds was besloten vóór het indienen van de aanvraag om vaststelling vooraf."

* Procestaal: Italiaans.

Verordening nr. 1160/82 zwijgt echter over de annulering van de vaststelling vooraf van mcb's.

2. Tijdens een vergadering te Brussel op 16 en 17 mei 1983, die was gewijd aan landbouwvraagstukken, bereikte de Raad een akkoord over, onder meer, een wijziging van de representatieve koersen van de „groene valuta". Dit akkoord werd door de Italiaanse delegatie „ad referendum" aanvaard. De vergadering eindigde op 17 mei 1983 rond vijf uur 's morgens en werd ogenblikkelijk gevolgd door een persconferentie en een perscommuniqué. Het voorbehoud van Italië werd op 20 mei daaraanvolgend ingetrokken.

Dit akkoord van de Raad vormt het onderwerp van verordening nr. 1223/83 van de Raad van 20 mei 1983 inzake de in de landbouwsector toe te passen wisselkoersen, die in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* van 21 mei 1983 is gepubliceerd (L 132, blz. 33) en overeenkomstig artikel 8 op 23 mei daaraanvolgende in werking is getreden. Artikel 2, lid 1, juncto bijlage VII van deze verordening stellen een nieuwe pariteit vast tussen de Italiaanse lire en de ecu (1 ECU = 1 341,00 LIT) met de aantekening, dat deze koers „geldt met ingang van 23 mei 1983". Ingevolge artikel 4 zijn de in verordening nr. 1134/68 vastgestelde bepalingen met betrekking tot de wijziging van de verhouding tussen de pariteit van de munteenheid van een Lid-Staat en de waarde van de rekeneenheid van toepassing, met dien verstande, dat artikel 4, lid 1, tweede alinea, van die verordening „slechts van toepassing (is) indien de betrokkene door de toepassing van de nieuwe representatieve koersen nadeel ondervindt".

Bij de verordeningen (EEG) nr. 1244/83 van 20 mei 1983 (PB 1983, L 135, blz. 1) en (EEG) nr. 1245/83 van dezelfde datum (PB 1983, L 135, blz. 3) heeft de Commissie een samenstel van uitvoeringsmaatregelen vastgesteld betreffende onder meer de aanpassing ingevolge artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1160/82 van vooraf vastgestelde mcb's. Voor Italië bestond deze aanpassing hierin, dat de mcb's voor alle produkten, die vooraf waren vastgesteld, voor de periode van 17 tot en met 23 mei 1983 met een coëfficiënt 0 werden vermenigvuldigd, dat wil zeggen dat de mcb's die voor die periode vooraf waren vastgesteld, werden geannuleerd (artikel 4 juncto bijlage IV bis bij verordening nr. 1245/83). Met betrekking tot de mogelijkheid om annulering van de vaststelling vooraf te verkrijgen was bepaald:

„Het bepaalde in artikel 4, lid 1, laatste alinea, van verordening (EEG) nr. 1134/68 geldt slechts voor vaststellingen vooraf en ten blijke daarvan opgestelde certificaten of stukken die zijn afgegeven... vóór 17 mei 1983 voor de representatieve koersen van... de Italiaanse lire..., bedoeld in respectievelijk de bijlagen... VII bij verordening (EEG) nr. 1223/83." (artikel 1 van verordening nr. 1244/83; deze bepaling is in de plaats gekomen van artikel 2, lid 2, van verordening nr. 1054/78 van de Commissie van 19 mei 1978 tot vaststelling van de bepalingen ter uitvoering van verordening (EEG) nr. 878/77 inzake de in de landbouw toe te passen wisselkoersen en tot vervanging van verordening (EEG) nr. 937/77 (PB 1978, L 134, blz. 40).

3. Op 17 mei 1983 om 12.39 uur vroeg de vennootschap Fratelli Pardini SpA bij het Ministerie van Buitenlandse Handel een invoercertificaat aan voor de invoer van 21 000 ton zachte tarwe uit derde landen, waarbij zij tevens verzocht om zowel de heffing als de mcb's vooraf vast te stellen op de datum van het verzoek. Bij dit verzoek was tevens een waarborg van 98 280 000 LIT gesteld in de vorm van een garantie van het filiaal te Lucca van de Banca toscana. Het mcb dat op dat moment gold, bedroeg 6 403 LIT per ton ingevoerd graan ten gunste van de importeur; dit bedrag zou moeten worden afgetrokken van

het bedrag van de heffing die bij invoer zou worden geïnd.

Bij brief van 20 juni 1983 verzocht Pardini om annulering van het invoercertificaat en om vrijgifte van de waarborg overeenkomstig artikel 4, lid 1, laatste alinea, van verordening nr. 1134/68 van de Raad, op grond dat verordening nr. 1245/83 van de Commissie de vaststelling vooraf van het mcb op 17 mei 1983 de facto had geannuleerd.

Dit verzoek werd bij brief van het Ministerie van Buitenlandse Handel van 22 oktober 1983 afgewezen, op grond dat artikel 1 van verordening nr. 1244/83 van de Commissie aan de annulering van het betrokken certificaat in de weg stond en dat de waarborg bijgevolg verbeurd moest worden verklaard.

Pardini stelde beroep in bij de Pretore te Lucca op grond van artikel 700 van de Codice di procedura civile (spoedprocedure) en verzocht de Pretore de Banca toscana te gelasten om niet over te gaan tot betaling van het bedrag van 98 280 000 LIT, dat door genoemd ministerie werd gevorderd als verbeurde waarborg.

Bij beschikking van 29 oktober 1985 wees de Pretore te Lucca deze vordering toe en legde hij terzelfder tijd het Hof van Justitie op grond van artikel 177 EEG-Verdrag de volgende prejudiciële vragen voor:

„1) Moet artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1160/82 aldus worden uitgelegd, dat aanpassing van de vooraf vastgestelde monetair compenserende bedragen enkel mogelijk is voor de vaststellingen vooraf, die hebben plaatsgevonden nadat de nieuwe representatieve koers voor de omrekening van de nationale munteenheden in ecu daadwerkelijk in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* is bekendgemaakt ?

2) Zo neen, is de in artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1160/82 voorziene aanpassing van de mcb's dan ook mogelijk voor de vaststellingen vooraf, die vóór de bekendmaking van de nieuwe representatieve koers van de nationale munteenheden in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* hebben plaatsgevonden, en moet in dat geval worden uitgegaan van:

a) de datum waarop de Raad met de instemming van alle Lid-Staten definitief het politieke besluit heeft genomen om de representatieve koers te wijzigen (in casu 20 mei 1983), of van

b) de datum waarop het besluit van de Raad om een nieuwe representatieve koers vast te stellen, in een perscommuniqué is bekendgemaakt met vermelding van een door één Lid-Staat gemaakt voorbehoud dat pas na de publikatie van het perscommuniqué werd opgeheven?

3) Moet artikel 4, lid 1, laatste alinea, van verordening nr. 1134/68 van de Raad, gelet op de bepalingen van de verordeningen nrs. 878/77 (PB 1977, L 106), 1054/78 (PB 1978, L 134) en de latere wijzigingen, aldus worden uitgelegd, dat de betrokken marktdeelnemer de annulering van de vaststelling vooraf van de heffing of de monetair compenserende bedragen alsook van het ten blijke daarvan afgegeven certificaat of stuk (van invoer) steeds kan verkrijgen, wanneer hij binnen de gestelde termijn daarom verzoekt en er een wijziging van de representatieve koers heeft plaatsgevonden als die

waartoe de Raad bij verordening nr. 1223/83 (onder verwijzing naar verordening nr. 878/77) heeft besloten, dat wil zeggen een wijziging die overeenkomt met de wijziging van de verhouding tussen de pariteit van de munteenheid van de betrokken Lid-Staat en de waarde van de rekeneenheid bedoeld in artikel 4 van voornoemde verordening nr. 1134/68 ?

4) Indien de vragen 2, sub a, en 3 bevestigend worden beantwoord, moet het er dan voor worden gehouden, dat artikel 1, laatste streepje, van verordening nr. 1244/83 van de Commissie — waarbij artikel 2 van verordening nr. 1054/78 is gewijzigd, zodanig dat artikel 4, lid 1, laatste alinea, van verordening nr. 1134/68 enkel kan worden toegepast op vaststellingen vooraf die vóór 17 mei 1983 hebben plaatsgevonden — niet van toepassing is, althans niet op de verzoeken om annulering van certificaten met vaststelling vooraf, die van 17 mei tot 20 mei 1983 door Italië waren afgegeven, en wel wegens de noodzaak om het gewettigd vertrouwen van de betrokken marktdeelnemers te beschermen ?"

4. De verwijzingsbeschikking is op 14 november 1985 ingeschreven ter griffie van het Hof.

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door Fratelli Pardini SpA, vertegenwoordigd door G. M. Ubertazzi en F. Capelli, advocaten te Milaan, door de Italiaanse regering vertegenwoordigd door I. M. Braguglia, avvocato dello stato, als gemachtigde, en door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur G. Marenco als gemachtigde.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, bij beschikking van 8 mei 1987 besloten de zaak ingevolge artikel 95 van het Reglement voor de procesvoering naar de Vijfde kamer te verwijzen en om zonder voorafgaande instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Schriftelijke opmerkingen

De ontvankelijkheid van het prejudiciële verzoek

De *Commissie* heeft haar twijfels, of het prejudiciële verzoek ontvankelijk is, nu de nationale rechter zich tot het Hof heeft gewend, maar tegelijkertijd de gevorderde spoedmaatregel heeft gelast terwijl de procedure enkel met het oog op die maatregel was aangespannen. De uitlegging van het gemeenschapsrecht kan voor de Pretore dus van geen enkel nut zijn en hij heeft overigens ook niet gesteld, dat deze uitlegging voor de beslissing in de thans geëindigde spoedprocedure van nut kan zijn. De Pretore heeft veeleer om een uitspraak van het Hof gevraagd, omdat die zijns inziens nuttig zou kunnen zijn voor de bodemprocedure, die echter tot op heden nog niet aanhangig is gemaakt en bovendien voor een andere rechter aanhangig moet worden gemaakt.

De eerste en de tweede vraag

Verzoekster en de Italiaanse regering geven het Hof in overweging om de eerste en de tweede vraag in die zin te beantwoorden, dat de aanpassing van de vooraf vastgestelde mcb's enkel mogelijk is voor de vaststellingen vooraf die hebben plaatsgevonden na de datum van publikatie van de nieuwe representatieve koers in het Publikatieblad. De

Commissie meent daarentegen, dat de aanpassing zich kan uitstrekken tot alle vaststellingen vooraf die zijn verricht na de materiële beslissing van de Raad om de representatieve koers te wijzigen.

1. Volgens *Fratelli Pardini SpA* kunnen de mcb's enkel wijzigingen ondergaan, nadat de nieuwe representatieve (groene) koersen daadwerkelijk van kracht zijn geworden en niet enkel maar het onderwerp van een beslissing van de Raad zijn. Dit volgt uit artikel 7 van verordening nr. 1160/82 van de Commissie, volgens hetwelk de vooraf vastgestelde mcb's worden aangepast zodra een nieuwe representatieve koers „van kracht wordt".

Aangezien in casu de nieuwe representatieve koersen voor Italië op 23 mei 1983 in werking zijn getreden (artikel 2, lid 1, juncto bijlage VII van verordening nr. 1223/83), konden de vooraf vastgestelde mcb's vóór die datum niet worden anngepast. Bijgevolg heeft de aanpassing van de mcb's, die op 20 mei 1983 is vastgesteld, in werkelijkheid terugwerkende kracht ten aanzien van de vaststellingen vooraf die op 17 mei 1983 zijn verricht.

Pardini stelt in dit verband, dat artikel 7 van verordening nr. 1160/82 een afwijking vormt van de regel van artikel 6 van die verordening, dat het monetaire compenserende bedrag dat geldt op de dag van indiening van de aanvraag om vaststelling vooraf, van toepassing is. Hieruit volgt, dat artikel 7 terughoudend moet worden uitgelegd, met inachtneming van de ervoor geldende nauwkeurige en restrictieve voorwaarden. Het moet niet in die zin worden uitgelegd, dat de vooraf vastgestelde mcb's worden aangepast vanaf het moment waarop een nieuwe representatieve koers door de Raad is besloten, maar in die zin, dat zij worden aangepast zodra een nieuwe representatieve koers in werking treedt. Niet het besluit van de Raad, maar de inwerkingtreding van de handeling waarin dit besluit op juridisch bindende wijze tot uiting komt, vormt dus de voorwaarde voor aanpassing.

Voor het onderhavige geval komt hier nog bij, dat de verordeningen waarbij de nieuwe groene koersen zijn vastgesteld, tijdens de vergadering van de Raad van 16/17 mei 1983 nog niet waren goedgekeurd, aangezien de Raad van mening was geweest dat ze, nadat de teksten waren bijgeschaafd, via de schriftelijke procedure moest worden vastgesteld. Bovendien had Italië het beweerde besluit van 17 mei 1983 slechts „ad referendum" goedgekeurd. Aangezien het voorbehoud van Italië pas op 20 mei 1983 is ingetrokken, moet de formele beslissing politiek gezien worden geacht op die datum te zijn genomen.

Pardini wijst er verder op, dat ingevolge artikel 191 EEG-Verdrag de bekendmaking in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* voorwaarde is voor de inwerkingtreding van verordeningen. Dit betekent, dat zelfs indien het besluit van de Raad reeds definitief door alle Lid-Staten was goedgekeurd, het niet mogelijk was geweest om vóór de datum van publikatie de representatieve koersen te wijzigen of om een nieuwe aanpassing van de mcb's tot stand te brengen.

Artikel 7 van verordening nr. 1160/82 kan niet in die zin worden uitgelegd, dat het een uitzondering maakt op artikel 6 van die verordening in gevallen waarin de marktdeelnemers van de Gemeenschap op de hoogte waren van de wijziging van de omrekenkoersen voor de landbouw. Dit wordt bevestigd door het feit, dat de Commissie zich in verordening nr. 3152/85 van 11 november 1985 houdende uitvoeringsbepalingen van verordening (EEG) nr. 1676/85 van de Raad inzake de waarde van de rekeneenheid en de omrekeningskoersen die in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid worden toegepast (PB 1985, L 310, blz. 1), voor het eerst heeft

beziggehouden met het probleem van de mogelijke speculatie tussen de datum van het politieke akkoord op agromonetair terrein en de bekendmaking in het Publikatieblad van de formeel vastgestelde regeling.

Ten slotte merkt Pardini op, dat in de motivering van de verordeningen van de Commissie van 20 maart 1983 niets wordt gezegd over het risico van speculatie, zodat artikel 190 EEG-Verdrag is geschonden. De regeling is ook in strijd met het evenredigheidsbeginsel, aangezien zij veeleer beoogt een risico te vermijden dan een daadwerkelijke verstoring te bestrijden.

2. De *Italiaanse regering* wijst er allereerst op, dat het vooraf vastgestelde compenserende bedrag ingevolge artikel 6, lid 1, van verordening nr. 1160/82 ongevoelig blijft voor wijzigingen die tijdens de geldigheidsduur van het invoerdocument optreden. Op deze regel, die het gewettigd vertrouwen van de marktdeelnemer beoogt te beschermen, is echter in artikel 7, lid 1, van dezelfde verordening een uitzondering gemaakt in die zin, dat vooraf vastgestelde mcb's worden aangepast bij het van kracht worden van een nieuwe representatieve koers die reeds vóór de indiening van het verzoek om vaststelling vooraf is besloten.

Gelet op het vertrouwensbeginsel en de eisen van rechtszekerheid lijkt artikel 7, lid 1, aldus te moeten worden uitgelegd, dat de aanpassing enkel mcb's betreft waarvan vaststelling vooraf heeft plaatsgevonden nadat de nieuwe representatieve koers in werking is getreden. Bijgevolg kan in casu de aanpassing geen betrekking hebben op een compenserend bedrag dat op 17 mei 1983 vooraf is vastgesteld, aangezien de nieuwe representatieve koers eerst op 23 mei daaraanvolgend in werking is getreden.

Overigens, zelfs indien voor de aanpassing enkel vereist zou zijn dat tot de nieuwe representatieve koers is besloten voordat het verzoek om vaststelling vooraf wordt ingediend — zelfs indien die koers na die datum in werking treedt —, zelfs dan is aanpassing in casu uitgesloten, aangezien het besluit van de Raad om de representatieve koersen te wijzigen op dezelfde dag (17 mei 1983) is genomen als waarop de betrokken marktdeelnemer zijn verzoek heeft ingediend.

Concluderend meent de Italiaanse regering, dat de eerste vraag bevestigend moet worden beantwoord, waardoor de tweede niet meer aan de orde komt. Subsidiair stelt zij, dat de aanpassing van de mcb's op grond van artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1160/82 slechts rechtmatig is, wanneer het besluit om de representatieve koersen te wijzigen is genomen vóór het verzoek om vaststelling vooraf, zelfs als het pas nadien in werking is getreden. Bijgevolg had de Commissie de mcb's voor Italië niet eerder tot nul mogen reduceren dan op 23 mei 1983, de datum waarop verordening nr. 1223/83 in werking is getreden, waarbij de representatieve koersen werden gewijzigd. In geen geval had deze verlaging mogen worden toegepast op verzoeken om vaststelling vooraf die op 17 mei waren ingediend, dat wil zeggen op de dag waarop tot de wijziging van deze koersen was besloten.

3. Volgens de *Commissie* beoogt de rechter met de eerste twee vragen te vernemen, of de term „besloten" in artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1160/82 verwijst naar de bekendmaking van de verordening tot vaststelling van de nieuwe representatieve koersen in het Publikatieblad of dat het „materiële", nog niet formeel in een verordening neergelegde besluit van de Raad volstaat.

De tweede opvatting moet worden aanvaard. De regeling ter zake beoogt immers

te beletten, dat de marktdeelnemers kunnen profiteren van een vaststelling vooraf op basis van oude bedragen, vanaf het moment dat zij in redelijkheid niet meer kunnen twijfelen aan de spoedige inwerkingtreding en de hoogte van de nieuwe bedragen. Bij toelating van dergelijke vaststellingen vooraf zou men een groot aantal verzoeken krijgen voor operaties die zonder risico en op kosten van het EOGFL worden verricht.

De Commissie zet in dit verband uiteen, dat er noodzakelijkerwijze enige tijd verloopt tussen het tijdstip van de „materiële" beslissing van de Raad en dat waarop het besluit formeel wordt neergelegd in een verordening, bekendgemaakt in het Publikatieblad en in werking treedt. Het materiële besluit is onmiddellijk bekend aan de marktdeelnemers die via de nieuwsmedia en de beroepsorganisaties de afloop van de vergaderingen van de Raad volgen. Daar men zich door de vaststelling vooraf van mcb's kan verzekeren van het bedrag dat geldt op de dag van indiening van het verzoek, kunnen de marktdeelnemers in de verleiding komen om snel verzoeken om vaststelling vooraf in te dienen, daarbij profiterend van het tijdsverloop tussen het materiële besluit en het moment waarop dit formeel van kracht wordt.

Onder die omstandigheden is het niet in strijd met het vertrouwensbeginsel, wanneer wordt verhinderd dat in afwachting van de inwerkingtreding van de nieuwe besluiten, mcb's vooraf worden vastgesteld tegen de geldende gunstigere koers.

Concluderend geeft de Commissie het Hof in overweging, op de eerste en tweede vraag te antwoorden als volgt:

„Artikel 7, lid 1, van verordening (EEG) nr. 1160/82 moet in die zin worden uitgelegd, dat de aanpassing van de vooraf vastgestelde monetair compenserende bedragen zich uitstrekt tot de verzoeken om vaststelling vooraf die zijn gedaan nadat het materiële besluit van de Raad is genomen om de representatieve koers te wijzigen, en wel ongeacht of een delegatie van een Lid-Staat een voorbehoud ‚ad referendum' heeft gemaakt."

De derde en de vierde vraag

Verzoekster in het hoofdgeding en de Italiaanse regering geven het Hof in overweging om de derde en de vierde vraag in die zin te beantwoorden, dat vaststellingen vooraf die tussen 17 en 20 mei 1983 zijn verricht, op grond van een tijdig ingediend verzoek kunnen worden geannuleerd met als gevolg, dat de daaraan in de weg staande bepalingen van verordening nr. 1244/83 niet van toepassing zijn. De Commissie meent daarentegen, dat dergelijke vaststellingen vooraf niet kunnen worden geannuleerd en dat dit verenigbaar is met het vertrouwensbeginsel.

1. *Fratelli Pardini SpA* wijst erop, dat wanneer de heffing of de restitutie en de mcb's worden aangepast aan de nieuwe representatieve koersen, de marktdeelnemers voor wie de handelscondities zijn gewijzigd, ingevolge artikel 4, lid 1, laatste alinea, van verordening nr. 1134/68 de mogelijkheid hebben om er vanaf te zien. Deze bepaling is neergelegd in een verordening van de Raad en neemt dus in de hiërarchie van de bronnen van het gemeenschapsrecht een zodanige plaats in, dat zij niet door normatieve handelingen van de Commissie kan worden aangetast.

De annulering van de transactie biedt een middel tegen de wijziging op monetair gebied; aldus kunnen nadelige effecten van die wijziging voor de betrokkenen die een vaststelling vooraf hebben bewerkstelligd, worden voorkomen. De bepaling werkt dus ten gunste van alle marktdeelnemers die anders de met de monetaire wijzigingen verbonden nadelen zouden moeten dragen. Zij moet van toepassing zijn vanaf het moment waarop de nieuwe koersen en de nieuwe pariteiten in werking treden.

De Commissie heeft de werkingssfeer van artikel 4, lid 1, laatste alinea, van verordening nr. 1134/68 beperkt en heeft de marktdeelnemers een recht ontnomen dat hun bij een verordening van de Raad is toegekend, door in verordening nr. 1244/83 te bepalen dat enkel de certificaten die vóór 17 mei 1983 zijn afgegeven, kunnen worden geannuleerd. Verordening nr. 1244/83 is bijgevolg ongeldig wegens schending van een fundamenteel beginsel van de communautaire rechtsorde.

De verordening is ook ongeldig wegens ontoereikende motivering, aangezien zelfs de geringste rechtvaardiging ontbreekt voor een bepaling die in strijd is met de regeling van hogere orde van de Raad. Een motivering was te meer noodzakelijk, nu het hier gaat om de intrekking van een recht dat berust op het vertrouwensbeginsel.

Wil het persbericht rechtsgevolgen hebben, moet het bovendien naar analogie van artikel 1, lid 2, van verordening nr. 3152/85 bekend zijn gemaakt in het Publikatieblad. Pardini was dus gerechtigd, annulering van het invoercertificaat te vorderen, aangezien het perscommuniqué op 17 mei 1983 nog niet was bekendgemaakt in het Publikatieblad.

Ten slotte is de regeling van de Commissie in zoverre in strijd met het evenredigheidsbeginsel, dat een marktdeelnemer die annulering van de vaststelling vooraf verzoekt, bij de indiening van het verzoek om vaststelling vooraf zeker niet op de hoogte was van een mogelijke wijziging van die bedragen. Hem kan dus niet worden verweten, dat hij met zijn verzoek om annulering speculatieve doeleinden nastreeft.

Concluderend stelt Pardini, dat verordening nr. 1244/83 ongeldig is voor zover zij de toepasselijkheid van artikel 4, lid 1, laatste alinea, van verordening nr. 1134/68 uitsluit voor certificaten met vaststellingen vooraf, die vóór 17 mei 1983 zijn opgemaakt. Voor alle certificaten met een vaststelling vooraf, die vóór de datum van bekendmaking van de wijziging van de representatieve monetaire koersen in het Publikatieblad op 23 mei 1983 zijn opgemaakt, moet een verzoek om annulering kunnen worden ingediend.

2. De *Italiaanse regering* merkt op, dat de betrokkene op grond van de algemene regel van artikel 4, lid 1, van verordening nr. 1134/68 van de Raad recht heeft op annulering van de vaststelling vooraf en op de hiermee samenhangende restitutie van de waarborg, wanneer de monetaire aanpassing de betrokken operatie beïnvloedt. Deze bepaling vormt een toepassing van het vertrouwensbeginsel. Artikel 1, laatste streepje, van verordening nr. 1244/83 van de Commissie beperkt in casu de annuleringsmogelijkheid echter tot certificaten of stukken die vóór 17 mei 1983 zijn afgegeven.

Het valt ernstig te betwijfelen of deze bepaling wettig is. De volgende keuze lijkt immers onontkomelijk: a) ofwel de aanpassing van de mcb's heeft geen betrekking op het bedrag dat op het verzoek van 17 mei 1983 vooraf is vastgesteld; in dat geval zou de invoer wat betreft het vooraf vastgestelde mcb geen invloed moeten hebben ondergaan van de latere wijzigingen; b) ofwel de aanpassing heeft ook betrekking op het bedrag dat ingevolge het verzoek van 17 mei 1983 vooraf is vastgesteld, en in dat geval valt het recht op annulering van de vaststelling vooraf en van het certificaat met restitutie van de waarborg, overeenkomstig artikel 4, lid 1, van verordening nr. 1134/68, niet te ontkennen.

3. Volgens de *Commissie* wil de rechter met de derde en vierde vraag vernemen, of de bepalingen die voorzien in de mogelijkheid om naar aanleiding van de wijziging van de representatieve koersen annulering van de

invoercertificaten te verzoeken, in strijd zijn met het vertrouwensbeginsel, indien zij zo moeten worden uitgelegd, dat in casu annulering niet mogelijk is.

Artikel 4, lid 1, van verordening nr. 1134/68 heeft betrekking op gevallen van wijziging van de verhouding tussen de pariteit van de munteenheid van een Lid-Staat en de waarde van de rekeneenheid. Het voorziet enkel in aanpassing van bedragen die in rekeneenheden zijn vastgesteld en in nationale munteenheid zijn uitgedrukt (heffingen, restituties). Het heeft echter geen betrekking op mcb's, die niet in rekeneenheden worden vastgesteld maar rechtstreeks in nationale valuta.

Verordening nr. 1223/83 van de Raad voert beperkingen in en mogelijkheden tot afwijking van artikel 4 van verordening nr. 1134/68. De minder uitgebreide mogelijkheid van annulering vindt haar verklaring in het feit, dat de wijziging van de representatieve koersen geen onverwachte gebeurtenis is zoals de wijziging van de verhouding tussen de pariteit en de rekeneenheid. Verder laat verordening nr. 1223/83 ingevolge de verwijzing naar verordening nr. 1134/68 annulering naar aanleiding van de aanpassing enkel toe, voor bedragen die in rekeneenheden zijn vastgesteld en niet ook voor mcb's, die in nationale valuta zijn vastgesteld. Bijgevolg heeft noch verordening nr. 1134/68, noch verordening nr. 1223/83 betrekking op de situatie waarin verzoekster in het hoofdgeding zich bevindt.

Het verschil in behandeling tussen heffingen en restituties enerzijds, en mcb's anderzijds, is formeel en niet substantieel.

In casu heeft de Commissie de vooraf vastgestelde mcb's per 17 mei 1983 aangepast, omdat de marktdeelnemers op die datum wisten, dat in de loop van de volgende dagen nieuwe bedragen in werking zouden treden.

De vooraf vastgestelde heffingen en restituties zijn daarentegen door de Lid-Staten aangepast en de annulering van de vaststellingen vooraf en van de certificaten was enkel mogelijk, indien de marktdeelnemers hierom vóór 17 mei 1983 hadden verzocht, dat wil zeggen voordat de wijziging van het betrokken bedrag te voorzien was.

Concluderend geeft de Commissie het Hof in overweging de derde en de vierde vraag als volgt te beantwoorden:

„Noch verordening nr. 1134/68, noch verordening nr. 1223/83 voorziet in de mogelijkheid van annulering van een invoercertificaat naar aanleiding van de aanpassing van de vooraf vastgestelde monetair compenserende bedragen. Het ontbreken van deze mogelijkheid tot annulering is niet in strijd met het vertrouwensbeginsel."

III — Antwoorden op vragen van het Hof

De spoedprocedure van artikel 700 van de Codice di procedura civile

De *Italiaanse regering* verklaart, dat zolang het geding ten principale nog niet aanhangig is („ante causam"), de Pretore uitspraak kan doen over het verzoek om spoedmaatregelen, en wel ogenblikkelijk („inaudita altera parte") bij „decreto" ofwel bij beschikking („ordinanza"), na dagvaarding van de betrokken partijen. In het eerste geval, dat zich hier voordoet, moet de Pretore een dag bepalen voor een zitting waarop partijen voor hem verschijnen; op die zitting be-

krachtigt, wijzigt of herroept hij de voorlopige voorzieningen bij beschikking (artikel 670 van de Codice di procedura civile). In dit geval wordt de spoedprocedure geacht beëindigd te zijn, wanneer de Pretore een dag voor de comparitie van partijen heeft bepaald en hij op die zitting de eerdere voorziening heeft bekrachtigd, gewijzigd of herroepen.

Het onderhavige geval is in zoverre bijzonder, dat de Pretore in strijd met de processuele regels de spoedvoorziening heeft gegeven zonder de wederpartij te hebben gehoord („inaudita altera parte"), maar heeft nagelaten om een dag te bepalen voor de comparitie van partijen. In een dergelijk geval kan de spoedprocedure volgens de rechtspraak van de Corte suprema di cassatione niet worden geacht te zijn beëindigd, daar de Pretore zolang de procedure ten principale nog niet is aangevangen, de bevoegdheid behoudt om partijen op te roepen ten einde de eerdere spoedvoorziening te bekrachtigen, te wijzigen, of te herroepen.

In de rechtspraak en in de doctrine is men het erover eens, dat spoedvoorzieningen ex artikel 700 van Codice di procedura civile niet kunnen worden aangevochten op grond, dat zij niet decisoir, maar conservatoir van aard zijn en dat zij met de beslissing ten principale hun functie verliezen.

Anderzijds erkennen de rechtspraak en de doctrine de mogelijkheid, dat de spoedvoorziening die de Pretore heeft vastgesteld door deze wordt gewijzigd of herroepen zolang de bodemprocedure nog niet aanhangig is gemaakt. Spoedvoorzieningen worden gegeven „rebus sic stantibus" en moeten daarom ook door dezelfde Pretore kunnen worden gewijzigd of ingetrokken, indien de feitelijke of juridische uitgangspunten zijn gewijzigd.

De Italiaanse regering voegt hieraan toe, dat de Pretore die de spoedvoorziening heeft vastgesteld weliswaar niet bevoegd is in de zaak ten principale, maar wel in elk geval een peremptoire termijn moet vaststellen waarbinnen de zaak ten principale aanhangig moet worden gemaakt. De spoedvoorziening die „ante causam" is verleend, vervalt indien de procedure ten principale niet binnen de gestelde termijn is ingeleid of indien die procedure na tijdig aanhangig te zijn gemaakt vervolgens verzandt zonder dat het tot een beslissing ten gronde komt.

De bevoegdheid van het Hof om zich over de prejudiciële vragen uit te spreken

1. *Fratelli Pardini SpA* stelt, dat de conservatoire maatregel die de Pretore „ante causam" en „inaudita altera parte" heeft vastgesteld, uitsluitend door dezelfde rechter kan worden herroepen of gewijzigd, althans zolang de procedure ten principale nog niet op gang is gebracht; volgens een bepaalde stroming in de rechtspraak kan deze Pretore de spoedvoorziening ook nog herroepen of wijzigen, nadat de bodemprocedure aanhangig is gemaakt, zolang de ten principale bevoegde rechter zich niet bij collegiale beslissing heeft uitgesproken over de zaak in haar geheel.

Onder die omstandigheden zou men de gevraagde uitlegging als noodzakelijk kunnen zien voor het latere onderzoek van de situatie en voor een eventuele herroeping van de gegeven maatregel.

Bovendien valt te verdedigen, dat de term „rechterlijke instantie" in artikel 177 EEG-Verdrag op meer betrekking heeft dan op de persoon van de verschillende rechters aan wie het geschil wordt voorgelegd, en wel op de rechterlijke macht in haar geheel, dat wil zeggen alle rechters over wie in elk proces de verschillende functies zijn verdeeld die tot de beslissing ten gronde leiden. Bijgevolg komt de bevoegdheid om een beroep te doen op artikel 177 niet enkel toe aan de

rechter die de zaak ten gronde beslist, maar ook aan de rechter die de beslissing voorbereidt (de rechter-rapporteur) of die via conservatoire maatregelen op bepaalde gevolgen vooruitloopt.

De Pretore kan in casu bijgevolg dus altijd ambtshalve of op verzoek van de belanghebbende partij de gegeven voorziening herroepen of wijzigen met inachtneming van de prejudiciële uitspraak van het Hof. De Pretore is ook gerechtigd om de tussenkomst van het Hof van Justitie te vragen, opdat de rechter ten principale vooraf kan beschikken over alle uitleggingsgegevens.

2. De *Italiaanse regering* stelt, dat de Pretore te Lucca weliswaar nog geen datum heeft vastgesteld voor de comparitie van partijen ten einde bij beschikking te beslissen over de wijziging of herroeping van de eerdere voorziening, maar dat hij dat nog altijd kan doen zolang de procedure ten principale niet is ingeleid.

Dat de prejudiciële uitlegging die van het Hof van Justitie wordt gevraagd, voor de Pretore van nut kan zijn bij „zijn" beschikking tot bekrachtiging, wijziging of herroeping van de vastgestelde spoedmaatregel, kan, gezien deze mogelijkheid, nauwelijks worden ontkend. Bijgevolg moet het verzoek om een prejudiciële beslissing ontvankelijk worden geacht en het Hof van Justitie bevoegd om hierop uitspraak te doen.

Het mechanisme van vaststellingen vooraf

a) *De werkingssfeer van verordening nr. 1134/68 ten opzichte van die van verordening nr. 1160/82*

1. Volgens de *Italiaanse regering* hebben verordening nr. 1134/68 van de Raad van 30 juli 1968 en verordening nr. 1160/82 van de Commissie van 14 mei 1982 een analoge werkingssfeer wat betreft de aanpassing naar aanleiding van monetaire fluctuaties.

Verordening nr. 878/77 van de Raad van 26 april 1977 inzake de in de landbouwsector toe te passen wisselkoersen (PB 1977, L 106, blz. 27) heeft voor maatregelen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid de officiële pariteit van de verschillende valuta vervangen door de zogenaamde representatieve koersen („groene koersen", artikel 1) en heeft de bepalingen van verordening nr. 1134/68 toepasselijk verklaard (artikel 4, lid 1). Artikel 4, lid 2, verklaart artikel 4, lid 1, tweede alinea, van verordening nr. 1134/68 evenwel enkel van toepassing, „indien de betrokkene door de toepassing van de nieuwe representatieve koersen nadeel ondervindt".

Verordening nr. 1160/82 van de Commissie van 14 mei 1982 noemt de representatieve koers een van de bestanddelen van de mcb's (artikel 1, lid 2, sub b) en bepaalt vervolgens in artikel 7, lid 1, dat vooraf vastgestelde monetair compenserende bedragen worden aangepast „indien een nieuwe representatieve koers van kracht wordt...". Wanneer de aanpassing van de vooraf vastgestelde mcb's voor de marktdeelnemers nadeel oplevert, wordt via artikel 4, lid 2, van verordening nr. 878/77 artikel 4, lid 1, tweede alinea, van verordening nr. 1134/68 van toepassing betreffende de annulering van de vaststelling vooraf en van het ten blijke daarvan opgestelde certificaat of stuk.

2. De *Commissie* zet uiteen, dat artikel 4 van verordening nr. 1134/68 betrekking heeft op gevallen waarin de verhouding tussen de pariteit van de munteenheid van een Lid-Staat en de waarde van de rekeneenheid wordt gewijzigd. Artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1160/82 heeft daarentegen betrekking op het geval waarin een nieuwe representatieve koers („groene valuta") in werking treedt.

Het wezenlijke verschil tussen beide bepalingen is, dat artikel 4 van verordening nr. 1134/68 voorziet in aanpassing van bedragen die in rekeneenheden zijn uitgedrukt, dat wil zeggen bedragen die in de gemeenschapsverordeningen in ecu zijn vastgesteld. Artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1160/82 voorziet daarentegen in de aanpassing van de mcb's, die in de gemeenschapsverordeningen niet in ecu zijn vastgesteld, maar rechtstreeks in nationale valuta.

b) *De werkingssfeer van verordening nr. 1244/83 ten opzichte van die van artikel 4 van verordening nr. 1223/83*

1. Volgens de *Italiaanse regering* beoogt verordening nr. 1244/83 van de Commissie van 20 mei 1983 uitvoering te geven aan artikel 4 van verordening nr. 1223/83 van de Raad van 20 mei 1983.

Voor de annulering van vooraf vastgestelde mcb's en van het ten blijke daarvan opgestelde certificaat of stuk is echter het bestaan van nadeel voor de betrokken marktdeelnemer een vereiste.

Zo gezien, was er voor de Commissie geen enkele rechtsgrondslag op grond waarvan zij de toepasselijkheid van artikel 4, lid 1, laatste alinea, van verordening nr. 1134/68 op vaststellingen vooraf en op de desbetreffende certificaten of stukken die voor Italië vóór 17 mei 1983 waren opgemaakt, in het algemeen en in abstracto kon uitsluiten; dit heeft de Commissie echter juist gedaan in verordening nr. 1244/83. Daarentegen had juist van geval tot geval moeten worden nagegaan, of de betrokken marktdeelnemer door de aanpassing van de vooraf vastgestelde mcb's nadeel had ondervonden als bedoeld in artikel 4, lid 2, van verordening nr. 1223/83 van de Raad.

2. De *Commissie* bevestigt, dat haar verordening nr. 1244/83 inderdaad uitvoering beoogt te geven aan artikel 4 van verordening nr. 1223/83 van de Raad.

Rechtsgrondslag voor verordening nr. 1244/83 is artikel 6 van verordening nr. 1223/83 van de Raad. Het tweede „gelet op" van verordening nr. 1244/83 noemt ten onrechte artikel 5 (en niet artikel 6) van verordening nr. 1223/83.

c) *De mogelijkheid van annulering van vooraf vastgestelde mcb's*

1. Volgens de *Italiaanse regering* volgt uit haar betoog, dat er een mogelijkheid bestaat om de vaststelling vooraf van de mcb's te annuleren, indien de representatieve koersen worden gewijzigd. Overigens kan het mcb ingevolge artikel 2, lid 1, tweede alinea, van verordening nr. 1160/82 enkel vooraf worden vastgesteld, indien de heffing of de restitutie vooraf is vastgesteld.

Hieruit volgt, dat wanneer zowel de heffing als het mcb eenmaal vooraf zijn vastgesteld, deze twee elementen als één geheel moeten worden beschouwd; daarom leidt de mogelijkheid van annulering van de een (heffing) automatisch tot de mogelijkheid van annulering van de ander (mcb), indien aan de voorwaarden daartoe is voldaan.

Het zou overigens in het licht van artikel 4, lid 2, van verordening nr. 1223/83 ook niet logisch zijn om de annulering van de vaststelling vooraf van de mcb's uit te sluiten, wanneer juist de wijzigingen van de representatieve koersen (die een element van de mcb's vormen) leiden tot het „nadeel" waarvan het bestaan voorwaarde is voor de annulering en dat genoemd artikel 4, lid 2, beoogt te vermijden.

2. De *Commissie* merkt op, dat het vertrouwen van de marktdeelnemers in het behoud van de representatieve koersen bij de vaststelling vooraf van de heffingen en restituties enerzijds en van de mcb's anderzijds op dezelfde wijze wordt beoordeeld. Het verschil zit hem enkel in de gehanteerde mechanismen en hangt samen met het feit, dat de heffingen en restituties in rekeneenheden, de mcb's evenwel rechtstreeks in nationale valuta worden vastgesteld.

Voor de mcb's, die in nationale valuta worden vastgesteld, is de aanpassing die de Commissie naar aanleiding van de wijziging van de representatieve koersen verricht, zodanig in de tijd beperkt dat rekening wordt gehouden met het eventuele vertrouwen van de marktdeelnemer. Voor zover dit vertrouwen moet worden gehonoreerd, vindt geen aanpassing plaats en kan dus ook geen sprake zijn van nadeel. De behoefte aan een annuleringsmogelijkheid voor de vaststelling vooraf doet zich dus niet voor.

Bij de heffingen en restituties daarentegen vindt de aanpassing door de Lid-Staten automatisch plaats en wordt geen rekening gehouden met het vertrouwen van de marktdeelnemer. Vandaar de noodzaak om te voorzien in een annuleringsmogelijkheid.

Voor de volledigheid zij opgemerkt, dat voornoemd verschil niet speelt in een geval waarin de vaststelling vooraf van de heffing of de restitutie gelijktijdig plaatsvindt met die van het mcb.

De Commissie voegt hieraan toe, dat het vertrouwen van de marktdeelnemer in de handhaving van de representatieve koers zowel voor de heffingen en restituties als voor de mcb's is beschermd voor verzoeken om vaststelling vooraf die uiterlijk op 16 mei 1983 zijn ingediend. Voor nadien ingediende verzoeken is men ervan uitgegaan, dat de marktdeelnemers reeds van de nieuwe representatieve koersen op de hoogte waren. De mcb's die door de Commissie direct in nationale valuta zijn vastgesteld, zijn dus ogenblikkelijk aangepast, maar enkel vanaf 17 mei 1983. Voor de heffingen en restituties, die in ecu's zijn uitgedrukt en door de Lid-Staten in nationale valuta worden omgerekend, heeft de Commissie zich ertoe beperkt een uiterste datum vast te stellen voor verzoeken om vaststelling vooraf (vóór 17 mei 1983) die konden worden geannuleerd.

U. Everling
rechter-rapporteur